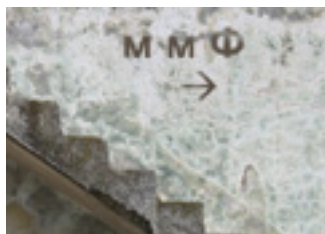

Социјализам, капитализам, демократски поредак

Већина духовних творевина, или творевина маште обично ишчезава након неког времена, док најдуже трају око једну генерацију. Неке идеје од трајне вредности премда не ишчезавају увек, будући да се враћају у једном или другом облику у различитим периодима времена. Такав је случај са Марксовом теоријом, која се током историје понављала и оживљавала (Шумпетер, 1998:7).

Српско искуство државног социјализма је било негативно, а као наслеђе је остао велики спољни дуг. Премда је дошло до промена оваквог типа, транзиција ка неолиберализму донела је са собом позитивне ставове према социјалистичком наслеђу, као што истиче горенаведена тврдња овог познатог економисте.

Ипак, у специфичном српском контексту, неолиберализам је у овом тренутку можда једина прихватљива алтернатива, будући да дуго искуство социјализма једноставно не говори у прилог поновном оживљавању овог система у пуном облику. Да поново парафразирамо великог економисту Јозефа Шумпетера: „Па добро када бисте имали полубогове који би управљали социјалистичким системом и арханђеле који би на њему радили, све би то могло тако и бити. Али ствар је у томе да их немате и да је људска природа оваква каква јест, капиталистичка алтернатива са својим суставом побуда и раздиобом одговорности и накнада, уосталом, ипак пружа, макар не оно најбоље што се може замислити, уређење које се најбоље може озбиљити“ (Шумпетер, 2009). Како се види из ставова овог великог економисте, капиталистичко устројство је најприкладније и најбезболније у овом тренутку развоја. С једне стране имамо либерализацију тржишта и продор страних компанија, већу отвореност земље за страна улагања, те потенцијал за развој уколико се коректно испрате смернице међународних организација за помоћ. Оно што је вероватно негативно је висока стопа незапослености, зависност, те потпуна слобода страних компанија и организација у спровођењу својих економских замисли. Српско друштво мора прихватити неолиберализам, али никако са свим својим негативним карактеристикама. Специфичан вид економског национализма и државне регулације тржишта је неминован, ради заштите наших сопствених интереса пред интересима богатијих и моћнијих држава, као и међународних финансијских

организација.

Једно је сигурно, и пред том чињеницом ће устукнути и конзервативни економисти. Где се све препусти регулацији тржишта, настаје хаос. Земље развијеног капитализма, попут чланица Европске уније, Сједињених Америчких Држава и Велике Британије, имају јасно дефинисане механизме државног интервенционизма и заштите интереса рада од стихије тржишта. Нема никаквог разлога зашто ми не бисмо поступили исто, или створили чак снажније механизме за државну интервенцију на тржишту од ових земаља. Ако већ допуштамо страним компанијама и организацијама да се понашају како им је драго, треба да имамо минималне стандарде за одржавање националног интегритета и радних права.

Пут у неолиберализам је тегобан. Наредни одељци детаљније преиспитују како се ове тешкоће приказују на нивоу савременог српског друштва.

Социоекономске промене, зависност, приватизација

Економиста Јозеф Шумпетер сматра да капитализам тешко да ће опстати због сопствених инхерентних противречности (Шумпетер, 1998:71). Ипак, он је тренутно најприхватљивији као одржива друштвено економска формација. На примеру српске економије се вероватно најјасније оцртавају контуре овог система, са свим његовим противречностима, манама и предностима.

Поред приватизације, тренутно је вероватно најактуелнија тема у српском друштву управо зависност од Међународног монетарног фонда, Светске банке, Европске уније и многих других организација за помоћ, попут оних из северноевропских земаља. Ипак су вашингтонске институције, ММФ и Светска банка, можда најодговорније за дубину промена у српској економији.

Ове две институције земљама у транзицији намећу неколико услова који се углавном свODE на следеће: смањење буџетског дефицита свим средствима, снижавање инфлације; резање државне администрације, што се углавном своди на смањивање државних трошкова и редуковање броја запослених у јавном сектору; слично томе, битно је такође и спроводити приватизацију свим средствима.

Светска економија се у години писања налази у фази тешке финансијске кризе. Српско друштво није изузетак од тог генералног правила. Ипак, постоје индиције да се економија опоравља. Епицентар економског потреса, Сједињене Америчке Државе се полако опорављају, док Немачка бележи раст економске активности (Реинеманн и Сцхулзе, 2009).

Упркос прогнозама аналитичара да је реч о највећој кризи од Велике депресије 1929, постоје индиције да се економска слика поправља. Треба истаћи да се овакве категоризације о економској кризи на српском примеру увек приказују у хипертрофираном облику. Наиме, грађани Сједињених Држава и Велике Британије негодују због двоцифрене стопе незапослености, док она у Србији достиже 30 одсто.

Аранжмани са Међународним монетарним фондом су Србији потребни из више разлога. Светска банка је Србији одобрила зајам од 200 милиона долара за подршку домаћем буџету, док је Европска унија одобрила бесповратну помоћ од 100 милиона евра као подршку државној каси. И једна и друга помоћ зависе од подршке ММФ-а (Јевтић и Алексић, 2009).

Аналитичари и стручњаци имају подељена мишљења у погледу сарадње са Међународним монетарним фондом. Дефицит државног буџета ће се морати покрити или повећањем пореза на додату вредности или смањењем плата и пензија. Многи пак сматрају да је ово само привремена мера, а да супстанцијалне мере морају да уследе (Милинковић, 2009). Повећање буџетског дефицита је део преговора са ММФ-ом којим ова организација покушава да се приволи на сарадњу упркос недостацима у спровођењу реформи од стране српске државе. У 2009. години дефицит државног буџета се креће на висини од приближно 5 одсто друштвеног бруто производа. Аналитичари и стручњаци се слажу да повећање пореза на додату вредност (ПДВ) може имати негативан одраз на разним нивоима. На тај начин се дестимулише тражња и кочи развој надолazeће средње класе која треба да буде фактор стабилности у српском друштву. Очигледно је да ове мере имају негативно дејство у светлу надолazeће светске економске кризе.

Иако је повећање пореза по правилу мера која је непопуларна, постоје очигледни начини да се овај начин пуњења буџета услед нарастајућег дефицита спроведе уз најмање могуће социјалне трошкове. Наиме, директно опорезивање у форми здравственог осигурања, пореза на плате, пензије, дивиденде и друге врсте прихода наилази на

Оживети економски интервенционизам?

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

отпор како становништва, тако и малих и средњих предузећа и компанија. Стога је можда упутније приступити непосредном опорезивању у виду ПДВ-а или акциза рецимо, као и пореза на промет (Глигоров, 2009).

Главни циљ ових промена је да не дође до дестабилизације или социјалних немира које би произвело увећање намета. Наиме, картели привредника се свакако не би сложили са увећањем пореза као мером за пуњење државне касе.

Сива економија такође доприноси овој негативној ситуацији. Наиме, неки аналитичари сматрају да је утицај сиве економије, шверца и потпуне дерегулације друштвених активности у овом сектору узрок буџетског дефицита због неплаћања пореза који би пунио државну касу (Лопушина, 2009).

Јасно је да је повећање ПДВ-а палијативна мера и да се на тај начин само одлаже оно што треба суштински променити. Наиме, државна администрација је у многим случајевима циљ самој себи, те је треба срезати како би се онемогућила прескупа држава.

Поред ових мера Министарство економије и председник Републике се слажу да је потребно смањити огроман број постојећих фиктивних радних места у државној администрацији. Још једна привремена мера којој држава прибегава је продаја државних обвезница и благајничких записа. Продато је скоро шест милијарди динара хартија од вредности са каматном стопом од око 12 одсто и роком доспећа до 3 месеца (Алексић, 2009).

Продаја хартија од вредности је *ад хоц* решење у светлу сарадње са међународним организацијама за економски развој. Наиме, реч је о приказивању економских перспектива земље онаквима какве оне реално нису, а неће ни бити. Краткорочно то заиста доноси уравнотежење биланса, премда се на дуги рок мора приступити супстанцијалним мерама. Осим тога, нови аранжман са финансијским институцијама би имао и друге позитивне ефекте попут стабилизације курса динара у односу на евро. Поред сезонског прилива девиза и приватизационих прихода који су ове године мањи од очекиваних, нова ињекција новца од ММФ-а и Светске банке би допринела стабилизацији валуте (Нишавић, 2009).

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

Тајкуни и привредници се углавном не слажу са увођењем ПДВ-а као мером за редуковање буџетског дефицита. Власник фирме „Ист поинт“ Зоран Дракулић сматра да је једино решење сузбијање сиве економије и њено увођење у легалне токове (Јевтић и Алексић, 2009).

Постоје и други видови мера да се победи буџетски дефицит, које на дуги рок могу донети позитивне промене. Наиме, прогресивно опорезивање зарада на дуги рок доноси уједначавање друштвених неједнакости, што је у општем интересу. Мало ко би се у данашњем друштву противио тврдњи да не желимо живети у друштву где постоје само богати и сиромашни, већ је потребно уједначити ове две категорије на тај начин што ће се приступити прогресивном опорезивању зарада које јача средњи слој у друштву.

Ова мера која је крајње решење је повећање прогресивног пореза на зараде. Наиме, једна варијанта је да се зараде преко 40.000 динара опорезују са 20 одсто, а да се оне ниже од тог износа опорезују са 10 одсто (Јевтић и Алексић).

Мере које ће донети директно одобравање Међународног монетарног фонда и Светске банке су, ипак, смањење гломазне државне администрације и броја запослених у јавном сектору. Наиме, по неким изворима Србија има између 10 и 17 хиљада запослених у просвети (Борисављевић, 2009). Поред тога, јавни сектори здравства, културе и спорта не заостају много за просветом као таквом, макар када је број запослених у питању. Економска логика сугерише да би број запослених у овим секторима морао бит редукован како би се убрзала приватизација и допринело се дотеривању укорак са захтевима међународних организација за помоћ. То је у складу са препорукама стручњака најразличитијих оријентација, почев од либералних социолога до конзервативних економиста.

У светлу оваквих разматрања вероватно је најбоље да запослени у Влади Србије и министарствима крену сами од себе, пре него што крену са променама у јавном сектору. Да ли је и колико неко заиста спреман на промене, најбоље се може видети када их оне директно дотичу. Овај став подржава Владимир Глигоров, економски аналитичар. Нека се прво крене са резањем броја запослених у министарствима Владе Србије. Слична обећања давана су пре годину дана, пре шест месеци и пре три месеца. Није јасно како ће се смањити број лекара, наставника или других запослених у јавном сектору уколико се прво не крене са смањивањем броја запослених у Влади (Алексић, 2009). Вероватно је боље да економски планери и политичари крену да ваде дебло из сопственог ока, пре него трн код других јавних служби.

Како су у претходним преговорима са ММФ-ом највеће жртве били пензионери, чија су примања замрзнута до краја наредне календарске године, ове године ће вероватно најдебљи крај извући запослени у државној управи. У најбољем случају ће сваки десети који ради у државној управи остати без посла. Вероватно ће запослени у државној администрацији доживети исту судбину. Идеја је да се примени стандард по којем ће бити 6 запослених у јавним службама на 100 становника. Проста рачуница сугерише да би без посла у државној управи требало да остане око 20.000 људи. Тиме би држава уштедела око 22 милијарде динара (Булатовић, 2009).

Економски лидери су на тај начин зарадили лошу репутацију како код грађана, тако и код запослених у државној управи. Наиме, политичари и неолиберални економисти се доста дуго поигравају са стрпљењем грађана, док се планови за бољу будућност одлажу јако дуго.

Скорашњи захтеви вашингтонских институција укључују неке од следећих мера. Пензиони систем у Србији је сувише издашан. Просечна пензија по правилу укључује око 60 одсто зараде, што је можда сувише. Земље ОЕЦД-а наиме издају много мање. С тим је повезан проблем старосне пирамиде. Наиме, земља има јако мали број радноактивног становништва, које издржава све већи број пензионера. С тим је повезано оптерећење здравственог система који је такође део јавног сектора (Булатовић, 2009).

Готово је очигледно да су по својој природи ово изузетно осетљива питања, чије решавање ће наићи на отпор готово свих који су у њих укључени. Уколико се крене у отпуштање запослених у просвети, то је могуће учинити само тако што ће се понудити високе отпремнине, које уколико не буду довољне, може доћи до штрајкова и несугласица најразличитије врсте. Синдикалистичка иницијатива тада улази у игру.

Здравство је још осетљивије на промене овог типа. Наиме, потенцијални штрајкови у здравству могу имати далекосежне негативне последице на развој државе и могу довести до размирица и социјалних немира.

Култура је такође сектор који је ригидан на друштвене промене и притиске. Свако укидање давања новца за културу од економских планера и политичара по правилу наилази на отпор људи у култури који се не слажу са „техницистичким умовима“

социолога, политичара и економиста. Закон економске ефикасности је често у колизији са хуманистичким циљевима образовања, културе и знања.

Хтели не хтели, економска реалност намеће доношење оваквих промена, те све веће и веће редуковање неефикасног јавног сектора и убрзавање приватизације. Инокосни пут у капитализам готово да је потпуно немогућ, па се мора приступити мерама које захтева императив сарадње са Европском унијом, Светском банком и Међународним монетарним фондом.

Државне субвенције су дуги низ година биле начин којим је српска држава помагала предузећима. По новим диктатима Европске уније, то неће више бити могуће. Уколико желимо да и даље добијемо помоћ, субвенције за предузећа ће се морати ограничити на помоћ за развој, истраживање и редуковање радне снаге. Један начин контроле спровођења ових реформи је оснивање независног тела за контролу државне помоћи. Упркос овим мерама, ребалансом буџета ће се увећати државне субвенције чак и таквим губиташима као што су Железнице Србије и рудник Ресавица. Помоћ неефикасним предузећима чини око 22 одсто укупних државних субвенција Републике Србије (Булатовић, 2009).

Економске одлуке су суштински увек политичке, чак и када се говори о либерализму као таквом. Свака одлука државног естаблишмента по питању економије има одраз на политичке поене. Широки дијапазон политичких партија, почев од десничарско-конзервативних преко центра и либералних партија, тешко да ће се у овом тренутку одлучити за јасно промовисање радикалних резова у друштвеном сектору. Наиме, смањење броја запослених у јавном сектору би имало засигурно за последицу губљење политичког кредибилитета код грађана, што пред надолазеће изборе може да се негативно одрази на политичку популарност, што је нешто што нико од креатора политике у овом тренутку не жели.

Већ постоје индиције да ће се кренути противно политици Владе Србије да редукује број запослених у просвети. Исплата доходака унеколико већ касни, а најаве политичара да ће доћи до редуковања броја запослених у просвети већ увелико производе договорени штрајк којим ће се онемогућити почетак нове школске године. Министар просвете Жарко Обрадовић сматра да се мора приступити мерама како би се овај најављени прекид прекинуо (Пушоњић-Вељковић, 2009).

Оживети економски интервенционизам?

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

Тржиште рада је осим тога потпуно неуређено, те стране компаније радо и успешно профитирају од ниских надница и просте чињенице да радна снага код нас просто не може да буде избирљива у погледу посла.

Поред тога многи аналитичари указују не пропратне појаве надлазеће економске кризе. Све је већа тежња код становништва да се користе психоактивне супстанце, седативи и бензодиазепини као одговор на нарастајућу економску кризу и несигурност. Штавише, фармацеути сматрају да се ове супстанце злоупотребљавају и да постоји неформално тржиште (Мишковић, 2009).

Издаци за поједине делове јавног сектора су превелики. Наиме, 5 одсто друштвеног бруто производа се алоцира за образовање, што је нешто више него у Румунији и Бугарској. Штавише, постоји проблем јер су учинци образовног система веома слаби упркос високим издацима (Булатовић, 2009).

Однос тржишта рада и образовног система такође ствара неприлагођеност. Конзервативизам интелектуалаца ставља нагласак на потребу за теоријским знањем, док се на тржишту рада траже конкретне способности и радно искуство.

Образовни систем земље такође ствара проблеме па не постоји јасна координација високог образовања у Србији са оним у западноевропским земљама. Српски студенти тешко да могу да проведу семестар у Болоњи, Риму, Амстердаму или неком другом граду, што са друге стране кочи њихову могућност за даље напредовање у каријери (Борисављевић, 2009).

Штавише, многи интелектуалци указују на проблем одлива мозгова и одласка квалитетних кадрова из земље у светлу нарастајуће кризе и недостатка перспективе. Наиме, академска сфера уз мале варијације свуда функционише по истим принципима па не постоји ниједан разлог зашто наши млади академици не би тражили ухлебљење у иностранству, где се њихов рад више цени.

Поред тога, млади у Србији имају проблем са пролонгираним студирањем, што доприноси негативном позиционирању на тржишту рада. Знање које носе из школа и факултета је често неконкурентно на нивоу глобалне економије, што са друге стране

повећава већ високу незапосленост (Стјеља, 2009).

Поред ових и сличних проблема, законска регулатива је потребна ради спровођења приватизације друштвеног сектора. Српска предузећа су махом купиле стране компаније, или је алтернативно дошло до продора у форми гринфилд инвестиција. То су случајеви када компаније изграде шопинг молове, сопствене погоне, што доноси свежу запосленост. Свакако, доношење законске регулативе је оно што је потребно. Постоје јасне индикације да постоји напредак у том погледу и да ће доћи до неке комбинације физичког враћања имовине и финансијског обештећења.

Многе друге промене ступају на снагу. Више од 20 приватних компанија је изразило жељу да свој дуг према држави сервисира тако што ће своју имовину конвертирати у капитал државе (Булатовић, 2006).

Доношење закона о реституцији је један начин да се убрза процес приватизације. Наиме, закон о реституцији би требало да буде донесен у блиској будућности. Планирано је да овај закон убрза физички повраћај имовине која је одузета током национализације, као и финансијско обештећење корисницима (Ловрић и Булатовић, 2009).

Приватизација појединих предузећа производи дебате како код економиста, тако и код шире јавности.

Са многим одлукама у погледу приватизације се најблаже речено одуговлачи. Наиме, Нафтна индустрија Србије, једно од највећих српских предузећа, приватизује се јако дуго. Почетна замисао је била да се акције поделе на 5 милиона грађана који су се за њих пријавили. Због немогућности оваквог спровођења приватизације, скупштина акционара је повећала број акција смањивањем њихове номиналне вредности на 25 евра. Тако ће по новом замишљеном плану сваки грађанин добити по 5 акција (Стаменковић, 2009).

Тиме се стимулише модел приватизације путем поделе који је раније афирмисан у неким постсоцијалистичким земљама, рецимо у Русији. Руски модел је на неки начин лош узор, због познате комичне ситуације где је одређен број грађанства користио подељене

акције како би добио вотку.

Код приватизације је такође потребно наћи ухлебљене за раднике који одлазе из компанија. Наиме, у случају Нафтне индустрије Србије, приближно 2.200 радника је поднело захтев за одлазак из компаније. Никаква отпуштања неће бити могућа до 2012. Програм рационализације кадрова претпоставља да ће се понудити 750 евра по години радног стажа и четири просечне плате (Стаменковић, 2009).

Економске промене које су тренутно на снази у Србији су крајње контроверзне, те долази до несугласица међу креаторима економске политике, аналитичарима и осталим друштвеним научницима. Јасно је да увођење неолиберализма има све веће и веће недостатке, те да се множе социјални трошкови промена које теже ка појефтинијењу државе и довођењу страног капитала по сваку цену.

Банкарски систем као такав пати од многих недостатака. Скорашња одлука Народне банке Србије да ће банке јасно и прецизно морати да да назначе услове кредитирања, орочавања штедње, коришћења текућег рачуна, као и када се они могу мењати довољно говори у прилог томе. До сада банке у Србији су неретко самовољно зарачунавале камату на кредите у отплати и обрачунавале скривене провизије (Нишавић, 2009).

Из дана у дан се повећава број запослених који не примају плате а да при томе фирме нису ликвидиране, нити је ликвидација на помолу. У јулу је без надокнаде остало 120.000 људи, што је за 30 одсто више него четири месеца раније. Ове цифре се односе само на предузећа, а када би се томе још додали и они који раде код предузетника, број би највероватније нарастао на 180.000. Што се тиче расподеле по секторима, за сада је најзаступљенија текстилна индустрија када су у питању неисплаћене плате, прате их у стопу индустрија коже и обуће, рибарство, производња намештаја, али и многе друге услужне делатности. Хотелијерство и угоститељство не заостају много (Булатовић, 2009).

Законска регулатива мора бити много ригорознија да би се избегла оваква ситуација. У развијеним земљама би овако нешто било потпуно апсурдно и немогуће.

Премда су перспективе лоше, Влада Србије чини кораке како би се заштитило

Оживети економски интервенционизам?

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

становништво од надолазеће економске кризе. Наиме, неке од конкретних мера су то да се дâ здравствено осигурање без оверене радне књижице, те наплата потраживања од неажурних послодаваца, строжа контрола код куповине предузећа, једнократна помоћ оним радницима са најнижим надницама (Стјеља, 2009).

Од свих горенаведених мера вероватно је једнократна помоћ од најмање важности. Наиме, та мера заташкава проблеме на дуги рок, што није у интересу како радника, тако и државе.

Постоје аранжмани са бројним другим предузећима како би се заштитила права радника. Наиме, Влада Србије има аранжман са Електродистрибуцијом Србије како би се пролонгирало плаћање дуга за електричну енергију код оних радника који примају мање од половине минималне плате по члану домаћинства (Алексић, 2009).

Од сличних и повезаних мера треба истаћи заштиту од различитих облика привредног криминала, преквалификацију запослених, једнократну помоћ за раднике, као и конвертирање потраживања у капитал, што подразумева могућност да запослени постану власници предузећа конверзијом својих потраживања према фирми. Поред тога Влада Србије ће омогућити повезивање стажа за оне којим послодавци због немара нису уплаћивали доприносе. Таквих радника у Србији данас има између 100.000 и 200.000 (Јевтић, Алексић и Пушоњић-Вељковић, 2009).

Овакве цифре које су у пуном смислу речи алармантне јасно показују све недостатке неолибералног модела у специфичном српском контексту. Начелно залагање за страна улагања и продор страног капитала у српско друштво се узима као датост, не рачунајући при томе све негативне ефекте које овај систем носи са собом. Стога је у овом тренутку можда најбоље учинити отклон од правила фундаменталистичког неолиберализма и покушати са оживљавањем интервенција државе у приватном сектору превасходно. Стране компаније већ сасвим довољно профитирају од енормно ниских надница на које ниједан радник из земаља Европске уније вероватно не би пристао. Осим тога, не треба дозволити да стране компаније имају додатне бенефиције од недорађеног правног система у Србији. Суштинске мере попут оних о конверзији потраживања у капитал морају бити охрабриване.

Будући да овај текст нуди језгровиту слику садашњег социо-економског стања српског друштва, наредни одељак закључује разматрања препорукама у погледу будућности.

Социоекономске перспективе

Егзактне прогнозе у друштвеним наукама су питање контроверзе, ако нису и потпуно дискредитоване од аналитичара и озбиљних друштвених научника. Након десет година промена ка стварању неолиберализма у српском друштву тешко је рећи како ће се ствари кретати у будућности. Стране компаније максимално користе ниске наднице и јефтину радну снагу која нема пуно избора и не може да кокетира са избором посла. Међународне организације за помоћ намећу услове, док српска влада мора да покушава да их умилостиви ублажавањем њихових строгих захтева у погледу монетарне политике. Легислативна регулатива се све више изграђује.

С друге стране, образовни систем каска за оним у развијеним земљама. Наиме, не ради се ту преваходно о томе да су дипломци из Европске уније или Сједињених Америчких Држава интелигентнији или боље опремљени знањем од наших, већ се преваходно ради о немогућности појединих интелектуалаца и креатора образовне политике да начине радикалне резове ка прихватању Болоњске декларације. Такве мале промене које би биле начињене би преваходно допринеле томе да се уједначи знање са потребама на тржишту рада, као и да се повећа мобилност висококвалификоване радне снаге из наше земље ка земљама Европске уније, будући да су по мом мишљењу евроатлантске интеграције вероватно једина будућност коју наша земља у овом тренутку има.

Тешко је рећи шта ће се догодити, али оптимизам у погледу будућности се једино може заснивати на мудрој акробатици између коришћења бенефиција које нуде Међународни монетарни фонд и Светска банка и поштовања идиосинкратских квалитета које поседује српска држава и народ. Можда је потребно гајити неку врсту економског национализма. Ту пре свега мислим на одбрану националних интереса и заштиту домаћег тржишта првенствено од стране српске државе. Неолиберализам подразумева отклон од сваке врсте државног планирања и интервенционизма. Ипак, тржиште као такво је једна утопија и представља *perpetuum mobile* с негативним предзнаком. Ако не постоји одређени степен државне регулације, нужно ћемо присуствовати ситуацији коју видимо данас у Србији, да се наднице не исплаћују месецима; да банке послују самовољно и без корпоративне одговорности; да имамо висок број незапослених; да се врши финансијска акробатика како би се дошло до нових аранжмана са међународним монетарним институцијама.

Оживети економски интервенционизам?

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

Поред тога долази до низа проблема. Велики део грађанства се задужује код банака. Образовање постаје скупо и прескупо и подређено потребама тржишта. Заштита рада од капитала је на најнижем нивоу. Корпоративна одговорност је на најнижем нивоу. Незапосленост и стрес расту. Српско друштво није спремно на овако нагле промене, и потребно је планирању приступити са много више мудрости и суптилности. Оно што заправо желим истаћи наведеним разматрањима је – конзервативни економисти и други штоватељи тржишта и неолибералне идеологије: тржиште треба увести као механизам регулације економских односа, али ако га уводите, уведите га како треба!

Стога Србија, као земља са високим потенцијалом за економски развој мора да приступи оној стратегији коју је заговарао велики социолог Ентони Гиденс у својој студији *Трећи пут* : држава мора бити медијатор између партикуларних интереса тржишта и општег добра.

(Аутор је докторант на Универзитету у Нотингему, Велика Британија)

Библиографија:

Алексић, Ј. (2009): „Тадић: У администрацији на хиљаде фиктивних места“, *Блиц*, 19. август, стр. 4–5.

Алексић, Ј. (2009): „Угрожени радници моћи ће да плаћају дуг за струју на рате“, *Блиц*, 21. август, стр. 4–5.

Борисављевић, Б. (2009): „Нема отпуштања“, *Новости*, 18. август, стр. 2.

Борисављевић, Б. (2009): „Не иду код европских професора“, *Новости*, 18. август, стр. 6.

Булатовић, Г. (2009): „Газде сада зову државу“, *Новости*, 18. август, стр. 5.

Оживети економски интервенционизам?

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

Булатовић, Г. (2009): „Три реза из Вашингтона“, *Новости*, 19. август, стр. 5.

Булатовић, Г. (2009): „Сваки осми ради цабе“, *Новости*, 20. август, стр. 4.

Булатовић, Г. (2009): „ММФ нема ко да чека“, *Новости*, 20. август, стр. 5.

Булатовић, Г. (2009): „Заврнуће и губиташима“, *Новости*, 21. август, стр. 5.

Глигоров, В. (2009): „Пореска илузија“, *Блиц*, 19. август, стр. 8.

Јевтиц, Ж, Алексић, Ј. (2009): „Влада неће већи порез на плате“, *Блиц*, 18. август, стр. 4–5.

Јевтић, Ж, Алексић, Ј., Пушоњић-Вељковић, Д. (2009): „Држава ће свима повезати стаж од 2005. до 2009. године“, *Блиц*, 20. август, стр. 4–5.

Лопушина, М. (2009): „Јуриш на сиву економију“, *Новости*, 17. август, стр. 41.

Ловрић, И., Булатовић, Г. (2009): „До дедовине догодине“, *Новости*, 17. август, стр. 5.

Мишковић, И. (2009): „Пет милиона кутија седатива на рецепт“, *Блиц*, 19. август, стр. 8–9.

Милинковић, Д. (2009): „Министри леме копља око ММФ“, *Новости*, 17. август, стр. 3.

Оживети економски интервенционизам?

Пише: Драгољуб Каурин
среда, 26 август 2009 16:01

Нишавић, Д. (2009): „Стати на пут самовољи банака“, *Блиц*, 20. август, стр. 11.

Нишавић, Д. (2009): „Економисти: мере владе добре, само да се спроведу“, *Блиц*, 21. август, стр. 9.

Нишавић, Д. (2009): „Динар и на јесен стабилан“, *Блиц*, 21. август, стр. 11.

Пушоњић-Вељковић, Д. (2009): „Плате или штрајк 1. септембра“, *Блиц*, 19. август, стр. 9.

Reiermann, C, Schulze, T. (2009): War's Das, *Der Spiegel*, 17. авг, стр. 20–23.

Стаменковић, Б. (2009): „Грађанима по 25 евра за акције НИС“, *Блиц*, 19. август, стр. 11.

Стјеља, Б. (2009): „Лопатом до плате“, *Новости*, 17. август, стр. 6.

Стјеља, Б. (2009): „Милијарда за помоћ“, *Новости*, 19. август, стр. 7.

Шумпетер, Ј. (1998): *Капитализам, социјализам и демократија*, Београд, Плато.